

Kohtuasi C-161/24**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

29. veebruar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Krajský soud v Brně (Maakonnakohus Brnos, Tšehhi Vabariik)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

29. veebruar 2024

Kaebaja:

OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.

Vastustaja:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasjas on vaidluse esemeks küsimus, kas kollektiivse esindamise organisatsioon kuritarvitab oma turgu valitsevat seisundit, kui nõudis majutusettevõtetelt tasu televisiooni ja raadio numbritubades kasutamise võimaluse eest, olenemata sellest, kas need toad olid hõivatud.

Eelotsuse küsimused

1. Kas ELTL artikli 102 [teise lõigu] punkti a tuleb tõlgendada nii, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamist selle artikli tähenduses kujutab endast see, kui kollektiivse esindamise organisatsioon, kellel on liikmesriigis tegelik monopol, kohaldab majutusasutuste suhtes nende külastajate isiklikuks majutamiseks mõeldud numbritubadesse paigaldatud televisiooni- ja raadiovastuvõtjate kaudu autoriõigusega kaitstud teoste edastamiseks litsentsi andmise eest tasumäära, milles ei ole arvesse võetud asjaomaste majutusasutuste üksikute numbritubade tegelikku hõivatust?

2. Kui vastus esimesele eelotsuse küsimusele on jaatav, siis kas sellist tegevust tuleb hinnata a) ebaõiglaste tehingutingimuste või b) ülemäära kõrge hinna kohaldamise kontekstis?

– Kui hindamisel on asjakohane lähtuda ebaõiglaste tehingutingimuste kohaldamisest, siis millist konkreetset testi tuleb hinnangu andmisel kasutada?

– Kui hindamisel on asjakohane lähtuda ülemäära kõrgete hindade kohaldamisest, siis millist konkreetset testi tuleb hinnangu andmisel kasutada: kas kohtuotsusest United Brands tulenevat üldist testi või selle spetsiifilist modifitseeritud versiooni?

3. Kas selleks, et tuvastada ELTL artikli 102 [teise lõigu] punkti a rikkumine seoses esimeses küsimuses nimetatud tegevusega, on vaja tõendada, et esineb tegelik või võimalik kahjulik mõju konkurentsile (sealhulgas mõju tarbijate heaolule ja ettevõtja turgu valitseva seisundi kuritarvitamise mõju)?

4. Kas selleks, et tuvastada ELTL artikli 102 [teise lõigu] punkti a rikkumine seoses esimeses küsimuses nimetatud tegevusega, on vaja tõendada, et selline tegevus mõjutab oluliselt Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist kaubandust, või piisab, kui sellise mõju esinemist võib põhjendatult eeldada, ilma et oleks vaja analüüsida selle tegelikku ulatust?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELTL“) artikkel 102

Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites [101 ja 102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta artiklid 3 ja 5

Viidatud liikmeriigi õigusnormid

Seaduse nr 143/2001 konkurentsi kaitse kohta (Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže)

§ 11 lõike 1 punkt a:

„Turgu valitseva seisundi kuritarvitamine teiste konkurentide või tarbijate kahjuks on keelatud. Turgu valitseva seisundi kuritarvitamiseks loetakse eelkõige ebaõiglaste tingimuste otsene või kaudne kehtestamine teiste turuosalistega sõlmitud lepingutes, sealhulgas sellise kohustuse kehtestamine, mis lepingu sõlmimise ajal ilmselgelt ei ole proportsionaalne vastusooritusega“.

§ 22a lõike 1 punkt c:

„Juriidiline või füüsiline isik, kes tegeleb majandustegevusega, paneb konkurendina toime süüteo, kui ta [...] c) § 11 lõiget 1 rikkudes kuritarvitab oma turgu valitsevat seisundit“.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse kokkuvõte

- 1 Kaebaja on üks Tšehhi Vabariigi kuuest kollektiivse esindamise organisatsioonist, kellel on selles valdkonnas tegelik monopol¹. 19. maist 2008 kuni 6. novembrini 2014 nõudis kaebaja Tšehhi Vabariigi hotellidelt ja muudelt majutusasutustelt tasu televisiooni ja raadio kasutamise võimaluse eest numbritubades isegi siis, kui osa neist tubadest ei olnud hõivatud. Tasumäär oli sama, olenemata sellest, kas neid tube tegelikult kasutati. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (konkurentsikaitseamet, edaspidi „amet“) tuvastas 18. detsembri 2019. aasta otsuses (edaspidi „ameti otsus“), et kaebaja on kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit ja rikkunud ELTL artikli 102 [teise lõigu] punktis a ette nähtud keeldu. Seetõttu määras amet kaebajale 10 676 000 Tšehhi krooni (umbes 429 000 euro) suuruse trahvi ja keelas tal süüks arvatud tegevuse jätkamise.
- 2 Ameti hinnangul kehtestas kaebaja sellisel viisil tegutsedes ebaõiglased tehingutingimused autoriõiguste litsentsimise turul seoses muusikaliste, kirjanduslike, dramaatiliste, dramaatilis-muusikaliste, koreograafiliste, pantomiimiliste, audiovisuaalsete teoste, kujutava kunsti, arhitektuuri ja audiovisuaalsete teoste visuaalse osa autoriõiguste kasutamisega Tšehhi majutusasutuste numbritubades raadio- ja televisiooniülekandeid võimaldavate seadmete kaudu. Sellega kuritarvitas kaebaja oma turgu valitsevat seisundit majutusasutuste käitajate kahjuks ja võis mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust autoriõiguste teostamise valdkonnas.
- 3 Kaebaja esitas ameti otsuse peale vaide, mille ameti juhataja jättis oma 23. novembri 2020. aasta otsusega (edaspidi „ameti juhataja otsus“) rahuldamata. Kaebaja esitas selle otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Põhikohtuasja poolte argumendid

- 4 Menetlusosalised ei vaidle mitte kohtuasja aluseks olevate faktiliste asjaolude üle, vaid selle üle, kuidas kõnealune olukord tuleb õiguslikult kvalifitseerida ELTL artikli 102 [teise lõigu] punkti a kontekstis. Eelkõige on menetlusosalised eriarvamusel selles, millisest Euroopa Kohtu praktikast tuleks lähtuda kohtuasja sisulisel lahendamisel.

¹ Vt ka Euroopa Kohtu 27. veebruari 2014. aasta otsus OSA, C-351/12.

- 5 Menetlusosalised on eriarvamusel kokku viies liidu õigusega seotud küsimuses, mis on järgmised: i) kohtuotsuse SABAM² kohaldatavus; ii) ebaõiglaste tehingutingimuste testi kohaldamise põhjendus; iii) kohtuotsuste United Brands³, SABAM ja AKKA⁴ kohaldatavus, kui kaebaja tegevust tuleb hinnata ülemäära kõrgete hindade kohaldamise kontekstis; iv) konkurentsi moonutamise sisuline tunnus ja sellega seotud tõendamiskünnis ning v) liikmesriikidevahelisele kaubandusele avalduva olulise mõju tõendamine.

i) Kohtuotsuse SABAM kohaldatavus

- 6 Vastupidi ameti juhataja seisukohale väidab kaebaja, et käesoleva kohtuasja saab lahendada kohtuotsusest SABAM lähtudes. See kohtuotsus on käesoleva kohtuasjaga kõige sarnasem nii faktiliselt kui ka õiguslikult. Kuigi kohtuasjas SABAM oli tegemist kindlasummalise tasuga, milles oli arvesse võetud esitatud teoste arvu, samas kui käesolevas kohtuasjas on tegemist kindlasummalise tasuga, milles on arvesse võetud vastuvõtjate arvu, st arvesse ei ole võetud numbritubade hõivatust, ei muuda see kaebaja hinnangul kohtuasja sisu ja põhimõtteliselt on tegemist sama küsimusega, nimelt autoritasude „määramise meetodiga“ seotud tegevuse olemusega.⁵
- 7 Euroopa Kohus menetles kohtuasjas SABAM turgu valitseva seisundi kuritarvitamise kriteeriumit mitte „ebaõiglaste tehingutingimuste“, vaid „ülemäära kõrge hinna kohaldamise“ kontekstis. Kaebaja hinnangul peab samast kriteeriumist lähtuma ka amet. Kaebaja leiab, et selles küsimuses on amet teinud olulise vea.
- 8 Lisaks tuleb kaebaja hinnangul autoritasu määra hinnata tervikuna. Kohtuotsuse SABAM kohaselt ei saa kollektiivse esindamise organisatsioonidele seada kohustust võtta iga juhtumi puhul arvesse konkreetseid asjaolusid, mis on omased muusikateoste reprodutseerimise eri valdkondadele. Nende suhtes ei tohi kehtestada piiranguid seoses autoritasu määramise meetodiga, tingimusel et see meetod ei too kaasa ülemäära kõrget autoritasu määra.⁶
- 9 Kaebaja hinnangul arvestati kohtuasja SABAM puhul tasu alati vähemalt osaliselt ka nende teoste eest, mida festivali ajal ei esitatud. Käesolevas kohtuasjas arvestati tasu osaliselt ka aja eest, mil numbritoad ei olnud hõivatud. Kaebaja

² Euroopa Kohtu 25. novembri 2020. aasta otsus SABAM, C-372/19 (edaspidi „kohtuotsus SABAM“).

³ Euroopa Kohtu 14. veebruari 1978. aasta otsus United Brands, C-27/76 (edaspidi „kohtuotsus United Brands“).

⁴ Euroopa Kohtu 14. septembri 2017. aasta otsus AKKA, C-177/16 (edaspidi „kohtuotsus AKKA“).

⁵ Vt kohtujuristi ettepanek kohtuasjas SABAM (punkt 17).

⁶ Kohtuotsus SABAM, punkt 46.

väidab, et ameti juhataja jättis arvestamata faktiliste erinevustega, mis esinevad autoritasude maksmisel teoste edastamise eest festivalidel (nagu see leidis aset kohtuasja SABAM puhul) ja majutusasutuste numbritubades. Festivali olemusest endast tuleneb, et selle käigus edastatakse teoseid üldsusele. Võib aga juhtuda, et festivalil ei edastata mitte ühtegi teost kollektiivse esindamise organisatsiooni repertuaarist. Sellises olukorras võib autoritasu maksmise nõue olla põhjendamatu.

- 10 Teoste edastamise eest majutusasutuste numbritubades makstakse kollektiivse esindamise organisatsioonile tasu tagantjärele kord aastas. On peaaegu kindel, et selle aasta jooksul majutatakse igas numbritoas vähemalt ühte inimest. Aasta jooksul, mille eest kaebaja autoritasu nõuab, edastati peaaegu 100% numbritubades autoriõigusega kaitstud teoseid.
- 11 Ameti juhataja leiab seevastu, et kohtuotsus SABAM ei ole kohaldatav. Nende tasude suurus, mida kollektiivse esindamise organisatsioon kohtuasjas SABAM nõudis, tulenes tasumäärast, mis väidetavalt ei vastanud kollektiivse esindamise organisatsiooni osutatud teenuste majanduslikule väärtusele. Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus SABAM, esitatud eelotsuse küsimuse eesmärk oli muu hulgas teha kindlaks, millise täpsusega tariife võib turgu valitsev kollektiivse esindamise organisatsioon kohaldada, et mitte kuritarvitada oma turgu valitsevat seisundit.
- 12 Erinevus nende kahe juhtumi vahel on seotud teose üldsusele edastamise aspektiga ning soorituse ja vastusoorituse olemasoluga. Käesolevas kohtuasjas ei toimunud teose üldsusele edastamist (numbritubades, mis ei olnud hõivatud). Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus SABAM, oli aga tõendatult tegemist teose edastamisega üldsusele. Kui teost ei oleks üldsusele edastatud, ei oleks tulnud maksta ka tasu.⁷ Kohtuotsuse SABAM kohaselt „peab kollektiivse esindamise organisatsiooni kohaldatava tasu puhul arvestama autoriõigusega kaitstud muusikateoste tegeliku kasutamise kordade arvu“.⁸
- 13 Ameti juhataja arvates on kohtuotsus SABAM *de facto* käsitletud ainult seda, a) kui suurt osa SABAM esindatavast repertuaarist b) kui paljudele vastuvõtjatele edastati ja kas selle eest kohaldatav tasumäär oli kooskõlas ELTL artikliga 102. Vastusooritusena osutatud teenuse (teose edastamine üldsusele) eest oli kollektiivse esindamise organisatsioonil õigus nõuda autoritasu. Kaebaja juhtumi puhul see aga nii ei ole. Majutusasutuse numbritubades, mis ei olnud hõivatud, ei edastatud üldse teoseid üldsusele, majutusasutuste käitajad aga maksid teenuste eest, mida nad tegelikult ei saanud. Seetõttu on vastustaja seisukohal, et kohtuotsuses SABAM ei ole antud juhiseid, kuidas hinnata kaebaja sellist tegevust, mida ei tuleks käsitleda ebaõiglaste hindade kehtestamise kontekstis.

⁷ Kohtujuristi ettepanek kohtuasjas SABAM, punkt 80.

⁸ Kohtuotsus SABAM, punkt 50.

- 14 Ameti juhataja sõnul puudutas kohtuasi SABAM küll konkreetse autoritasu määra kohaldamise õiguspärasust, kuid ainult siis, kui tõendatult oli tegemist teose üldsusele edastamisega. Kohtuotsuse SABAM punktis 41 on sedastatud: „Peale selle kujutavad sellise mudeli põhjal kindlaks määratud tasud endast vastusooritust nende muusikateoste üldsusele edastamise eest“.

ii) Ebaõiglaste lepingutingimuste testi kohaldamise põhjendatus

- 15 Kaebaja ei nõustu ametiga selles, et hinna määramise meetodit tuleb hinnata ebaõiglaste tingimuste kohaldamise kontekstis. Lisaks amet tugines asjasse puutumatule otsustuspraktikale,⁹ tõlgendas seda valesti ja andis vale hinnangu. Osa viidatud otsustuspraktikast puudutab nimelt turgu valitsevas seisundis ettevõtja sellist tegevust, mis avaldas konkurentsile tugevat negatiivset mõju. Samuti tugines amet kohtuotsusele STIM, mis puudutas hoopis ülemäära kõrgete hindade kohaldamist, keeldudes samas kohaldamast kohtuotsust SABAM, mis samuti puudutas ülemäära kõrgeid hindu.
- 16 Kaebaja väidab, et liidu otsustuspraktika ja asjaomase õiguskirjanduse¹⁰ kohaselt tehakse siis, kui tegemist on turgu valitseva seisundi kuritarvitamisega ebaõiglaste tehingutingimuste kohaldamise kaudu, kolmeetapiline test, mille käigus hinnatakse, kas tehingutingimus: i) ei ole seotud lepingu eesmärgiga või ei ole vajalik selle oodatava mõju tagamiseks, ii) põhjustab teisele lepingupoolele kahju, iii) ei ole asjakohane või õiglane. Amet ei viinud aga läbi testi kahte esimest etappi ja käsitles testiväliselt ainult tehingutingimuste teatavat abstraktset „õiglust“.
- 17 Ameti juhataja on seisukohal, et need otsused on kohaldatavad. Komisjon ja liidu kohtud käsitlesid sama tegevust, st ebaõiglaste kaubandustingimuste kehtestamist (välja arvatud kohtuotsuses STIM). Ameti juhataja hinnangul ei ole käesoleval ajal olemas seda kummutavat otsustuspraktikat. Kõnealuse tegevuse hindamisel on olulise tähtsusega küsimus, kas see on taotletava eesmärgi saavutamiseks absoluutselt vajalik, arvestades, et on vaja kontrollida, kas kollektiivse esindamise organisatsioon võtab arvesse kõiki kaalul olevaid huve, et tagada tasakaal autorite maksimaalse vabaduse vahel oma õigusi käsutada ja nende õiguste tõhusa teostamise vahel.¹¹
- 18 Mis puutub väitesse, et vajalikku kolmeetapilist testi ei ole tehtud, siis ameti juhataja sõnul ei ole talle teada ühtegi komisjoni või liidu kohtute otsust, milles

⁹ Komisjoni 2. juuni 1971. aasta otsus GEMA, 71/224; Euroopa Kohtu 27. märtsi 1974. aasta otsus BRT, C-127/73 (edaspidi „kohtuotsus BRT“); komisjoni 20. aprilli 2001. aasta otsus DSD, 2001/463/EC, COMP D3/344493, (edaspidi „komisjoni otsus seoses kohtuasjaga DSD“); 24. mai 2007. aasta kohtuotsus DSD, T-151/01, ja Euroopa Kohtu 11. detsembri 2008. aasta otsus STIM, C-52/07 (edaspidi „kohtuotsus STIM“).

¹⁰ O’Donoghue, R., Padilla, J., *The Law and Economics of Article 102 TFEU*. väljaanne 3 Oxford: Hart Publishing, 2020, lk 1043.

¹¹ Vt kohtuotsus BRT.

sellist testi oleks kohaldatud, kaebaja aga on viidanud üksnes õiguskirjandusele. Samas ei ole ebaõiglaste tehingutingimuste kontekstis sellist testi mainitud üheski muus teise riigi õiguskirjanduse allikas. Selles õiguskirjanduses on hoopis tõdetud, et kuna on vähe juhtumeid, kus turgu valitseva seisundit on kuritarvitatud ebaõiglaste tingimuste kehtestamise teel, siis on kohaldatava testi määratlemine keeruline. Komisjoni ja Euroopa Kohtu kasutatavates testides võetakse aga arvesse asjaomase tingimuse konkurentsivastast mõju ja selle põhjendatust.¹² Seega ei olnud käesolevas asjas vaja kohaldada kolmeetapilist testi. Piisas sellest, et amet kontrollis lepingutingimuse proportsionaalsust võrreldes vastusooritusega ja kaebaja tegevuse õiguspärase põhjenduse olemasolu.

- 19 Kohtuotsuse STIM kohta väidab ameti juhataja, et kuigi selles käsitleti ülemäära kõrget hinda, keskenduti selles tegelikult ELTL artikli 102 tõlgendamise seotud kontseptuaalsetele küsimustele ning Euroopa Kohus formuleeris selles otsuses proportsionaalsuse põhimõtte, mida ameti juhataja sõnul saab kohaldada ka ebaõiglaste tehingutingimustele. Seevastu kohtuotsus SABAM ei sisalda tema arvates kontseptuaalseid järeldusi, mis oleksid kaebaja puhul kohaldatavad.

iii) kohtuotsuste United Brands, SABAM ja AKKA kohaldatavus, kui kaebaja tegevust tuleb hinnata ülemäära kõrgete hindade kohaldamise kontekstis

- 20 Kaebaja väidab, et kui amet oleks hinnanud kaebaja tegevust õigesti ehk ülemäära kõrgete hindade kohaldamise kontekstis, siis ei oleks kaebaja nõutud autoritasu olnud ülemäära kõrge. Kohaldatavad testid tulenevad kohtuasjadest United Brands, AKKA ja SABAM. Kvalifitseerides kaebaja tegevuse ebaõiglaste tehingutingimuste kohaldamisena, püüab amet nende kohtuotsuste kohaldamise vajadusest mööda hiilida.
- 21 Kaebaja väidab lisaks, et selle kohtupraktika kohaselt koosneb ülemäära kõrge hinna test järgmisest kahest etapist: i) hinnang sellele, kas esineb ülemäärane ebakõla tegelikult kantud kulu ja nõutud hinna vahel, ja kui esineb, siis ii) hinnang sellele, kas nõutud hind on eaproportsionaalne absoluutselt või võrreldes konkureerivate toodetega¹³ või võrreldes teistes liikmesriikides kohaldatavate hindadega, vajaduse korral konkreetse kasutajate segmendi suhtes¹⁴.
- 22 Kaebaja väidab, et ei ole rikkunud ELTL artiklit 102. Seoses viidatud testi esimese etapiga märgib kaebaja, et majutusasutuse numbritubade täituvuse täpseks hindamiseks ei ole olemas muud meetodit, mis võimaldaks samal ajal saavutada nii õiguspärase eesmärgi, milleks on autorite huvide kaitse, kui ka vältida kaitstud muusikateoste kasutamise lepingulise haldamise ja järelevalvega seoses kaebaja kantavate kulude eaproportsionaalset suurenemist. Kaebajal ei ole

¹² González-Díaz, F. E., Snelders, R., *EU Competition Law. Volume V. Abuse of Dominance under Article 102 TFEU*. Claeys & Casteels Law Publishers nv, 2013, lk 692.

¹³ Kohtuotsus United Brands, punkt 252.

¹⁴ Kohtuotsus AKKA, resolutsiooni punkt 2.

võimalik pidevalt kontrollida iga majutusasutuse täituvust. Testi teise etapi kohta märgib kaebaja, et isegi kui oleks olemas muu meetod numbritoa hõivatuse registreerimiseks, oleks autoritasude määr proportsionaalne võrreldes teiste riikide kollektiivse esindamise organisatsioonide litsentsitasudega, mida kinnitavad ka ameti haldusmenetluses kasutatud andmed.

- 23 Ameti juhataja märkis, et ei hinnanud poole tegevust mitte ülemäära kõrge hinna, vaid ebaõiglaste tingimuste kontekstis, sest ELTL artikli 102 tähenduses ebaõiglaste tingimustega on faktiliselt tegemist siis, kui turgu valitsev ettevõtja kehtestab turgu valitsevat seisundit kuritarvitades ebaõiglasi tehingutingimusi, eelkõige selliseid, mis lepingu sõlmimise hetkel ilmselgelt ei ole proportsionaalsed vastusooritusega.

iv) Konkurentsi moonutamise sisuline tunnus ja sellega seotud tõendamiskünnis

- 24 Kaebaja hinnangul ei käsitlenud amet küsimust, kas numbritubade hõivatusega arvestamata jätmine autoritasu määr arvestamisel tõi kaasa konkurentsimoontuse. Kaebaja on seisukohal, et kohtupraktika kohaselt ei saa turgu valitseva ettevõtja tegevust lugeda kuritarvitamiseks, kui sellel ei ole vähimatki konkurentsivastast mõju. Piisab sellest, kui tõendada, et konkurentsivastane mõju on võimalik, kuid ei ole siiski puhtalt hüpoteetiline.¹⁵ Konkurentsivastase mõju tõendamine ei ole vajalik eesmärgil põhineva (ingl *by object*)¹⁶ konkurentsivastase tegevuse puhul, mille korral peab aga olema olemas asjakohane ja piisavalt põhjendatud kogemus selle tegevuse konkurentsivastase laadi kohta.¹⁷ Amet ei ole aga midagi sellist esile toonud ja kaebaja arvates ei kujuta see, et kollektiivse esindamise organisatsioon majutusasutuste numbritubade hõivatust arvesse ei võta, endast sellist tegevust.
- 25 Kaebaja ei nõustu ka ameti juhataja seisukohaga, mille kohaselt ei ole vaja tõendada tegelikku mõju konkurentstile, kuna ebaõiglaste tingimuste kohaldamise sisuline tunnus on olemas juba üksnes ohu võimaluse korral. Kohtupraktikast tulenevalt peab konkurentsiasutus tõendama, et „konkurentsi „tegelikult“ takistati, piirati või kahjustati“¹⁸.

¹⁵ Vt Euroopa Kohtu 6. detsembri 2012. aasta otsus AstraZeneca, C-457/10 P, punkt 112; 17. detsembri 2011. aasta otsus TeliaSonera, C-52/09 (edaspidi „kohtuotsus TeliaSonera“); 6. detsembri 2015. aasta otsus Post Danmark, C-23/14, punkt 65.

¹⁶ Vt Euroopa Kohtu 30. jaanuari 2020. aasta otsus Paroxetine, C-307/18, punkt 155.

¹⁷ Euroopa Kohtu 2. aprilli 2020. aasta otsus Budapest Bank, C-228/18, punktid 76 ja 79.

¹⁸ Vt 12. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Servier, T-691/14, punkt 1129; Euroopa Kohtu 30. juuni 1966. aasta otsus LTM, C-56/65, punktid 359 ja 360, või 12. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Krka, T-684/14, punkt 361.

- 26 Kaebaja sõnul ei ole selge, kuidas majutusasutuste käitajatele sai konkurentsikahju¹⁹ tekkida. Ameti etteheide kaebajale puudutab nimelt autoritasu määramise meetodit, mitte autoritasu määra. Autoritasu määr võiks – ilma kaasneva karistuse ohuta – olla kõrgem, kui kaebaja järgiks ameti eelistatud hinnakujundusmeetodit. Kaebaja ei saanud autoritasude määramise meetodi tulemusena nn monopoolset eelist. Isegi kui turul tegutseks mitu konkureerivat kollektiivse esindamise organisatsiooni, ei mõjutaks nende vahelist konkurentsi kindlasti see, kas mõni neist võtab arvesse majutusasutuste hõivatust. Konkurents põhineks hinnal ja repertuaari ulatusel. Hinnakujundusmeetod ei ole konkurentsi element.
- 27 Kaebaja väidab, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keeld on mõeldud selleks, et vältida tarbijate heaolu otseselt või kaudselt mõjutavat tegevust.²⁰ Vastustaja ei ole tõendanud kahjulikku mõju tarbijate heaolule.²¹ Vastava kohtupraktikas väljakujunenud nõude asemel kasutas amet vaid ebamääraast terminit „õiglus“. Vastustaja ei tõendanud samuti, et kaebaja tegevus mõjub kuritarvitamisena, kuigi hindas seda sellisena – vastustaja oleks pidanud tõendama, et lepingutingimus toob kaasa: i) turustruktuuri moonutamise, mis mõjutab tarbijate heaolu, või ii) sekkumise inimühiskonna põhiväärtustesse, mis kahtlemata hõlmab ka tarbijate kultuurielu.²²
- 28 Ameti juhataja märgib, et konkurentsi moonutamine kui rikkumise sisuline tunnus võib olla vaid potentsiaalne. Igal juhul ei lugenud vastustaja kaebaja tegevust konkurentsivastaseks tegevuseks selle eesmärgi alusel (ingl *by object*), mille puhul ei ole vaja konkurentsivastast mõju tõendada. Ameti otsusest nähtub, et kaebaja moonutas konkurentsi sellega, et kasutas oma äripartnereid ära, kehtestades neile ebaõiglasi tehingutingimusi ilma objektiivsete põhjendusteta, mille tulemusel tekitas ta oma äripartneritele materiaalselt kahju olukorras, kus viimastel praktiliselt puudus mis tahes muu võimalus.²³
- 29 Mis puutub kahjusse ja kohtuotsusel MEO põhinevatesse argumentidesse, siis lisab ameti juhataja, et liidu kohtupraktikas on kahju määratletud väga laialt.²⁴ Kaebaja tegevus mõjutas selgelt majutusasutuste käitajate kulusid ja kasumit ning halvendas nende konkurentsiseisundit.

¹⁹ Euroopa Kohtu 19. aprilli 2018 aasta otsus MEO, C-525/16, eelkõige punkt 37 (edaspidi „kohtuotsus MEO“).

²⁰ Euroopa Kohtu 27. märtsi 2012. aasta otsus Post Danmark I, C-209/10 (edaspidi „kohtuotsus Post Danmark I“).

²¹ Euroopa Kohtu 12. mai 2022. aasta otsus SEN, C-377/20.

²² Vt kohtujuristi ettepanek kohtuasjas SABAM, punkt 22.

²³ Vt komisjoni otsus seoses kohtuasjaga DSD, punktid 111–115

²⁴ Kohtuotsus TeliaSonera, punkt 64.

- 30 Ameti juhataja sõnul tuleneb kohtupraktikast, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keeluga ei ole hõlmatud mitte üksnes tegevus, millega võidakse tarbijale vahetult kahju tekitada, vaid ka tegevus, mille puhul tarbijale tekitatakse kahju tõhusa konkurentsistruktuuri rikkumisega.²⁵ Et otsustada, kas konkurendi tegevus kujutab endast kuritarvitamist, ei ole vaja uurida, kas selline tegevus tekitab tarbijatele kahju. Piisab, kui kontrollida, kas sellel oli konkurentsi piirav mõju.²⁶ Amet ei tõendanud küll, et kaebaja tegevus mõjutas tarbijaid (ega pidanudki seda tegema), kuid tõendas, et see avaldas mõju teistele konkurentidele, nimelt majutusasutuste käitajatele, kes olid kaebaja lepingupartnerid.
- 31 Ameti juhataja hinnangul, mis põhineb kohtuotsusel *United Brands*, oli kaebaja tegevus konkurentsivastane seetõttu, et ta kehtestas ebaõiglased tingimused ja tegelikult kasutas ära oma lepingupartnereid (majutusasutuste käitajaid). Kuritarvitamise [keelu] eesmärk see, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja ei saaks nõrgenenud konkurentsi oma lepingupartnerite kahjuks üle määra ära kasutada ja seeläbi konkurentsi veelgi moonutada. Just seda kaebaja aga tegi.
- 32 Ameti juhataja sõnul ei muuda ka kohtuotsuses *Post Danmark I* sedastatu tema seisukohta, et ta ei pea tõendama tegevuse negatiivset mõju tarbijate heaolule. Kaebaja käitumine on nimelt tegevus, mis ei mõjuta tarbijaid otseselt, vaid kaudselt – kaebaja äripartnerite kaudu. Kohtuotsuses *Post Danmark I* oli nimelt eelkõige tegemist turgu valitsevat seisundit kuritarvitava väljatõrjumisega, samas kui kaebaja tegevus seisnes siiski oma äripartnerite ehk majutusasutuste käitajate ärakasutamises, mitte nende konkurentsist väljatõrjumises.

v) *Liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatava mõjutamise tõendamine*

- 33 Kaebaja väidab, et ELTL artikli 102 kohaldamiseks peavad olema täidetud kaks kriteeriumi: i) ettevõtjal peab olema turgu valitsev seisund siseturul või selle olulisel osal ja ii) tema tegevus peab oluliselt mõjutama liikmesriikidevahelist kaubandust.
- 34 Kaebaja tunnistab, et tal on turgu valitsev seisund siseturu olulisel osal. Kaebaja eitab siiski, et tema tegevus (st hinna määramise meetod) võib iseenesest kaasa tuua teiste riikide autoritele makstavate autoritasude suurenemise.²⁷ Kuigi ameti juhataja arvates piisab isegi liikmesriikidevahelise kaubanduse olulise mõjutamise võimalusest, on esindatavate autorite kogutulude kontekstis siiski tegemist tühise summaga. Vastustaja ei ole seega tõendanud, et vaatlusalune tegevus „mõjutas oluliselt“ liikmesriikidevahelist kaubandust.

²⁵ Euroopa Kohtu 21. veebruari 1973. aasta otsus *Continental Can*, 6/72, punkt 36.

²⁶ Vt Euroopa Kohtu 15. märtsi 2007. aasta otsus *British Airways*, C-95/04 P, punktid 106 ja 107.

²⁷ Vt kohtuotsus *AKKA*, punkt 29.

- 35 Ameti juhataja rõhutab, et amet tugines Euroopa Kohtu praktikale ja komisjoni teatisele mõiste „mõju liikmesriikidevahelise kaubandusele“ tõlgendamise kohta.²⁸ Mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele võib olla ka potentsiaalne ja sekkumise tegelikku ulatust ei ole vaja analüüsida.²⁹ Euroopa Kohus leidis, et tasud, mida nõuab autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon, kellel on monopoolne seisund, võivad mõjutada piiriülest kaubandust ja järelkult on ETLT artikkel 102 selles olukorras kohaldatav.³⁰ Kohtuotsustes STIM ja AKKA³¹ sedastas Euroopa Kohus, et kollektiivse esindamise organisatsiooni hinnakujundus võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust, kui see organisatsioon teostab ka teiste riikide õiguste omajate õigusi. Kaebaja ise möönab, et ta esindab ka teiste riikide autorite teoseid ja et tema tegevus mõjutab seega konkurentsi mitte ainult Tšehhi Vabariigis, vaid ka teistes liikmesriikides.

Eelotsusetaotluse esitamise põhjuste lühiülevaade

- 36 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei ole Euroopa Kohus veel käsitlenud käesoleva kohtuasja esemeks olevat küsimust – kas autoritasu määras majutusasutuse numbritubade hõivatuslega arvestamata jätmine võib kujutada endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist ETLT artikli 102 punkti a tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kas kohtuotsusest SABAM saab tuletada – nagu väidab kaebaja – konkreetsed nõuded, mis on kohaldatavad, hinnates kaebaja tegevust, mille puhul viimane ei võtnud autoritasu raames arvesse majutusasutuste numbritubade hõivatust.
- 37 Mis puudutab küsimust, kas amet oleks pidanud kaebaja tegevust hindama a) ülemäära kõrge hinna (kaebaja seisukoht) või b) ebaausate kaubandustavade (ameti seisukoht) kontekstis, siis ei tulene Euroopa Kohtu praktikast lahendus konkreetsete kriteeriumide kujul, mille alusel liikmesriigi ametiasutused saaksid hinnata, milline neist kahest viisist tuleb valida ning millist testi tuleb sellisel juhul kasutada.
- 38 Endiselt on ebaselge, kuidas tuleb käsitleda konkurentsi moonutamise süüteo sisulist aspekti, st kas selle tunnuseks on pelgalt potentsiaalne oht või oleks amet pidanud tõendama, et kaebaja tegevusel oli kasvõi minimaalne tegelik konkurentsivastane mõju. Kui amet peaks seda mõju tõendama, siis tooks see kaasa küsimuse, kas tõendatud peab olema ka otsene või kaudne mõju tarbijate heaolule või kuritarvitamise mõju kaebaja äripartneritele.

²⁸ Komisjoni teatis „Suunised EÜ asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud kaubandusmõju kontseptsiooni kohta“ (ELT 2004, C 101), kättesaadav aadressil <https://bit.ly/4bMnQsc>.

²⁹ 7. oktoobri 1999. aasta kohtuotsus Irish Sugar, T-228/97, punkt 170, või Euroopa Kohtu 1. veebruari 1978. aasta otsus Miller International Schallplatten GmbH, 19/77, punkt 15.

³⁰ Vt Euroopa Kohtu 13. juuli 1989. aasta otsus Tournier, 395/87, punktid 35–38; 13. juuli 1989. aasta otsus Lucazeau jt, 110/88, 241/88 ja 242/88, punktid 21–25.

³¹ Kohtuotsuse STIM punkt 23 ja kohtuotsuse AKKA punkt 29.

- 39 Sellega seondub ka küsimus, kas on vaja tõendada kaebaja tegevuse olulist mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele (kaebaja seisukoht) või piisab sellest, kui sellise mõju esinemist saab põhjendatult eeldada, mistõttu ei ole vaja analüüsida selle tegelikku ulatust (ameti seisukoht). See on ühtlasi üks ELTL artikli 102 kohaldamise tingimustest.
- 40 Seega on kaalul kaebaja olulised põhiõigused, mis on ette nähtud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, nimelt ettevõtlusvabadus (artikkel 16), omandiõigus (artikkel 17) ja õigus õiglasele kohtumõistmisele (artikkel 47).

TÖÖDOKUMENT